

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrierile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Nur. Angenfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelt.
In Budapesta la A. V. Göb-
ler, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII. Erzsebet-körs).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarife și in-
vitală. — RECLAME pe pagina
2-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

GAZETA apare în fiecare zi

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
cile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului nr. 80. etajiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 261.

Brașov, Luni-Marti 27 Noembrie (10 Decembrie).

1907.

Lupta contra obstrucției croate.

(Sedința de Duminică a Camerei).

Curioase vești ne sosesc dela Bu-
dapesta despre lupta decizivă ce a
pus-o la cale guvernul în contra ob-
strucției croate. Cei doi vice-preșe-
dinți ai camerei se întrec unul pe al-
tul în „măsurarea cât mai aspră“ a
regulamentului camerei. Din cauza
violentei lor atitudini, Croații sunt
foarte amărâți, dar sunt firm hotărâ-
rați să desfășure cea mai mare re-
zistență posibilă. Și în tabăra coali-
ției maghiare e foarte mare nemul-
țămirea fiind-că, neputând s'o scoată
la cale până acuma cu obstrucția
croată, deputații din majoritate se
tem că vor fi blamați de alegătorii lor.

Planul de bătaie a fost așa ur-
zit, ca în două, trei zile, până Marți,
să fie înfrântă obstrucția croată, dacă
nu altfel cu forța. Pentru scopul a-
cesta s'a luat chiar deciziunea de a
se ținea ședința și ieri, în zi de Du-
minecă. Și știți de ce? Fiind-că pe
Marți este așteptat să se întoarcă
președintele Iusth la Budapesta, care
a făcut o excursiune în cercul său e-
lectorat, numai ca să dea ocaziune
faimosilor vice-presidenți Navay și Ra-
kowski să își încerce norocul de-a în-
frânge obstrucția prin intreruperile și
retragerile de cuvânt nesfârșite apli-
cate vorbitorilor croați. Au mai isco-
dit și un alt expedient „genial“, adică
de-a preda pe deputații croați „reni-
tenți“ comisiunei de imunitate, ca să
fie pedepsiți și pe cât se poate și eschiși
vremelnici dela ședințele camerei. Au
și pățit-o Sâmbătă Croații Popovici
și Supilo, cel dintâiu fiind eschis de
comisiunea de imunitate pe 30 de
zile. Asaltul, ce guvernul cu majori-
tatea au vrut să-l facă contra ob-
strucției croate, a suferit cu toate
astea deocamdată un mare fiasco.

Ședința de ieri, Duminică, nu le-a
fost nimic. Deputații au apărut în
număr mai mare ca altădată, gale-
riile erau înțesate de public. Au vor-

bit pe rând în limba croată cinci inși.
La trei dintre oratorii croați vice-
președintele Navay le-a retras cuvân-
tul. Croații făceau mare gălăgie ce-
rând respectarea drepturilor lor, „ce
le au nu dela coaliție, ci dela națiu-
nea ungară“. Ceilalți doi vorbitori
croaiți au dus-o cu obiceiurile somări
de a nu se depărta de obiect până
la ora 2¹/₂, apoi se ridică al șaselea
deputat croat, vorbind într'un ton
mai potolit.

Momentul acesta l'a folosit Na-
vay, care a presidat, spre a declara
că aceasta ședința se va continua
până ce toți oratorii vor fi sfârșit să
vorbească, după aceea se va vota
proiectul de imputernicire privitor la
pactul economic.

Erau pregătiți dar să continue
ședința și peste noapte până în ziua
următoare. Au făcut însă socoteala
fără birtaș. Croații deodată s'au pur-
tat cu cumpăt și n'au făcut scandal
cum au presupus deputații unguri spre
a le da ocaziunea de a încheia des-
baterea și a vota pactul. Astfel au mai
vorbit liniștit vre-o patru Croați, ear
la 3¹/₂ Navay s'a văzut nevoit a în-
chide ședința, în pace.

Aceasta se zice, că ar fi făcut-o
Navay, anunțând continuarea ședinței
pe azi, Luni, fiindcă dintre miniștrii,
Apponyi s'a pronunțat contra măsu-
rei de a se ținea ședința Duminică,
de oarece pe când fusese el preșe-
dinte al Camerei se pronunțase con-
tra ședințelor în zile de Duminică.

Cu aceasta, credem, vor însă nu-
mai să acopere fiascul „primului asalt
deciziv“. Să vedem acuma cum va fi
repetiția lui și dacă va aduce guver-
nului Wekerle mai multă isbândă.

Incât pentru ziua de ieri Croații
au rămas foarte satisfăcuți, căci, fiind
ședința amânată, succesul zilei a fost
pe partea lor.

Fr. Kossuth se apără. Față de atacu-
rile venite dela partizanii desertori și față
de învinuirile de trădare venite dela vecii

adversari, șeful de partid Fr. Kossuth, dă
un lung comunicat, în scris, despre cele
ce a isprăvit în calitate de ministru. Scopul
lui principal este să dovedească, că n'a de-
venit infidel vechilor principii și enuncia-
țiuni, pe cari le susține și acum în prin-
cipiu, dar a căutat numai să le dea o ap-
licație reală. — Despre statu-quo are un
capitol deosebit. Spune că pe lângă men-
ținerea statu-quoului, convențiile cu statele
străine nu ar fi încetat și astfel autono-
mia vamală nici în 1917 nu s'ar fi putut
realiza.

Cum rezonează presidentul. Când cu
memorabilul scandal din ședința de Vineri,
presidentul Navay a ținut o lungă cuvân-
tare despre situație, în care pasagiul cel
mai interesant este următorul: „... M'am
încredințat anume, că deputații croaiți tind
și unii și alții, să surpe aci demnitatea și
autoritatea parlamentului maghiar. Eu unul,
on. Camera, voi ști drepturile mele de pre-
sident, voi ști datorită ce am în aplicarea
severă a regulamentului, și voi ști uza de
drepturile mele în așa fel, ca să fie apă-
rate din respecturi, împotriva oricui, îm-
potriva acelor tendințe păcătoase, dreptu-
rile adevărate și sfinte, drepturile milenare
ale Ungariei. În consecință pot să declar
lămurit, că din ce oră—corect sau încorect
n'are a face, dar în deplină convingere și
aprobat de majoritatea Camerei! — nu pot
permite discuția la regulament decât pur-
tată în limba maghiară, — orice încercare
de a purta acea discuție în limba croată
voi taxa-o de apucătură pentru a zădăr-
nici debaterile normale, și pe d-nii depu-
tați, cari vor face așa, am să-i trimit la
comisia de imunitate...“
Așa se vorbește la »cortășire«, — mai
spre apus; așa se vorbește de pe tribuna
presidențială — în parlamentul »maghiar«.

Croații. După o știre răspândită de
cercuri bine informate, banul Rakodcaay
a primit dela cabinet, mână liberă, în ce
chip să direagă politica croată. Banul a
isbutit, se zice, a ajunge la deplină înțe-
legere cu partidul național. La 11 l. c.,
acest partid va ținea o conferință generală,
în scopul înțelegerii definitive. Până acum
banul a tratat numai cu membri singura-
tici ai partidului.

Guvernul maghiar, după cum declară
înșii miniștrii, respinge brusc, orice nego-
ciare cu delegații croați. G. Polonyi, care
lucrează un plan, acceptat întru toate de
Croați, este dat la o parte.

La depeșa în chestia incidentelor de
Vineri, I. Iusth a făgăduit să vină la Bu-
dapesta pe Marți.

Glasul vremii...

După atâtea veacuri de furtună, de
lupte grele și înverșunate, izbutite și ne-
isbutite, începe a se limpezi ceriul și soa-
rele păcii a pătrunde pământul țărilor Eu-
ropei... Sub lumina ceriului înseninat țărilor
Europiei s'au trezit de tot schimbate, îm-
părțite și așezate... S'au întâmpnat multe
în vremea cea grea. S'au ivit și s'au înecat
multe în ea și multe au rămas altfel; mai
mari ori mai mici, mai tari ori mai slabe,
de cum au fost.

Pe când împărăția cea veche sta să
cuprinză lumea, s'a pornit vârtejul dela
răsărit și a străbătut cu repejune mare la
apus împărăștiind și nimicind tot ce a în-
tâlnit; surpând temelii și doborând stâlpii
puternici ai împărăției. O luptă mare s'a
încins peste tot pământul »luminat«, în
care multe s'au făcut țernă și cenușe și
multe nouă au răsărit cu alte temelii, cu
alte nădejdi, din viforul făr' de sfârșit.

Dar toate trec... După atâtea frământări
zadarnice au venit »alte vremuri, vre-
muri mai bune. Ceriul înseninat le-a des-
chis oamenilor ochii sufletului lor și i-au
lăsat să privească în oglinda veșniciei lui...

Din holburile împărăției vechi au răsă-
rit neamuri noi, cari apucate de furtună
au început a lupta... Luptă înverșunată a
purtat un neam desmoștenit, neamul ro-
mânească din răsărit, care apucat de vârtej
a fost rânit și lovit, supt și rupt și azi,
când ceriul vestește pacea vremurilor noi,
neamul acesta s'a trezit spre nouă viață.

Timpurile de vitejie, de glorie și cu-
cerire, de isbândă armelor au trecut și s'a
apropiat, s'a ivit vremea luptelor sufletești,
a muncii sârguicioase și adevărate.
Ce nu era ma »nainte e azi. În locul lup-
telor pentru lege și moșie s'au ivit lupta
pentru neam și dreptate. A biruit simțămân-
tul iubirii de țară. Luptele zadarnice
pentru putere și mărire au mai încetat,
căci a străbătut prin ceata zorilor de răsă-
rit lumina adevărului. S'au ivit la toate
neamurile nizuințe nouă spre ținte înalte
de înălțare sufletească.

Și aceea, ce frământă capetele înțelep-
ților de azi sunt neamurile, drepturile,
legăturile și nizuințele țărilor Europei,
este întrebarea, putea-s'ar zămisli pacea
între oameni, pacea și bunăînțelegerea pro-
rociată deja de atâtea veacuri?... Căci am

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

De prin Ardeal.

— Fine. —

Drumul roman.

Să trecem acum de la calea modernă,
la cea a trecutului antic.

Odinioară, când vulturii romani stă-
pneau plaiurile Daciei, la granița nordică
a țării să afla orașul Porolissum, la satul
Moigrad din Sălagiu, unde îi să văd încă
ruinele. Din Porolissum pleca un drum
principal spre interiorul Daciei și străbătea
provincia de-a latul ei. Drumul trecea pe
la stațiunile Cersie, Largiana și Optatiana
și sosea la Napoca, lângă Someș. De aici
să îndrepta pe la Potaissa spre Apulum,
în valea Murașului, trecea Murașul pe la
Uroiul de azi și să sfârșea la Ulpia Traiană.

Intre Napoca și Potaissa calea ro-
mană, în deosebire de șoseaua de acum
dintre Cluj și Turda, încunjura pe la ost
dealul Feleacului și urmând direcția văi-
lor, să îndrepta spre Ghiurfașul de azi,
trecea pe la Aiton și prin hotarul Cianu-
lui deșert, și coborea deadreptul la Potaissa
în oraș.

Pe întinderea aceasta drumul avea
cam aceeași lungime, ce o are șoseaua de
acum, adică patru miluri austriace, sau
după măsura romană, de două-ori zece mii
de pași. Acest dat ni-s'a păstrat pe un do-

cument de peatră foarte prețios, pe o »co-
lumna miliaria“, descoperită la comuna
Aiton. Columnele miliare, cum știm, erau
nește stâlpi de peatră, cari se așezau pe
căile romane din distanță în distanță, arătând
depărțările dintre localități sau din-
tre stațiunile militare. Columna miliaria
dela Aiton este singura columnă de acest
fel ce s'a descoperit până acum în Dacia.
Ea să află în Cluj, unde a stadiat-o și
Mommsen și a publicat inscripția de pe ea
în opul său »Corpus Inscriptionum Lati-
narum«. (P. I, pag. 256). Inscripția, deși
scurtă, cuprinde date precise atât cu pri-
vire la drumul roman, cât și referitor la
cele două orașe, aflătoare la punctele fi-
nale ale lui. Este un veritabil isvor isto-
ric, care a contribuit la stabilirea definitivă
a unor adevăruri din trecutul Daciei.

Inscripția, bine conservată, este ur-
mătoarea.

IMP
CAESAR NERVA
TRAIANUS. AUG
GERM. DACICUS
PONTIF. MAXIM
POT. XII. COS. V.
IMP. VI. P. P. FECIT
PER. COH. I. FL. ULP
HISP. MIL. C. R. EQ
A POTAISSA. NAPO
CAE

MPD.

adecă: Imperator caesar Nerva Traianus
augustus, germanicus, dacicus, pontifex

maximus, potestatis (tribuniciae) XII. con-
sul V. imperator VI. pater patriae, fecit
per cohortem I. Flavianam Ulpian Hispano-
rum militum civium Romanorum equita-
tam. A Potaissa Napocae milia passuum
decem.

Prin acest document s'au risipit mai
multe coniecturi și date istorice false. Is-
toricii mai vechi, până în jumătatea a doua
a secolului trecut erau în nesiguranță cu
privire la locul, unde s'au aflat cele două
orașe, Potaissa și Napoca. Din scrierile au-
torilor romani și greci și din Tabulele lui
Putinger nu să poate fixa apriat așezarea
lor. Și nu să putea conchide la ceva po-
zitiv nici din inscripțiile de pe monumen-
tele aflate la Turda și Cluj. Cei mai mulți
din scriitorii credeau, că pe locul Turzii
s'a aflat localitatea dacă Dierna, apoi oraș
roman Salinae. Ii ducea în rătăcire
minele de sare de aici, cari au fost es-
ploatate de străbunii noștri. La Cluj să
punea localitatea Zeugma. pe timpul Da-
cilor, sub Romani făceau vorba de un oraș
fictiv, Claudia, care n'a existat nici când
în Dacia. Să pomenea și de Patronissa lui
Ptolemeu, iar urmele Napocae să căutau
pe la Gherla și în alte părți.*

În întunerecul acesta de nesiguranță
abia în timpul mai nou, prin jumătatea a

* În »Erdély rég.« de Kővári, la 1852 e
nesiguranță, dar în eminentul op »Lehrb. d. alten
Geographie« de H. Kiepert, la 1878 este dată, după
inscripții, așezarea corectă a acestor localități.

Silvestru Moldovan.

inceput să străbatem prin întunerecul neștiinței la adevărurile și învățăturile veșnice ale creștinismului, cari prorocesc înfrățirea neamurilor. Și s'au ivit și azi apostoli ai păcii, cari vreau să ducă la îndeplinire adevărul legii creștinești. S'a pornit mișcarea în lumea »înțelepților, cari au întemeiat deja »însoțirea de pace« la Haga, ba au pus temelie »palatului păcii«, a îngerului gingaș și blând, pe care însă dracii îl ispășesc mereu și care zi și noapte e gata să-și plece capul sub iatagan.

Toate-s adevărate și adevărată și frumoasă e și nizuința propovăduitorilor păcii, dar vremea nu pare a fi sosit încă. Popoarele, națiunile încă nu și-au ajuns țânta nizuințelor lor de libertate.

Aceste nizuințe pricinuesc și lupta înversunată dintre neamurile țării ungurești, căci fiecare își simte menirea, fiecare e doritor de viață, e doritor de libertate, de un viitor ferice. Aceste nizuințe aprind și sângele Polonilor, cari încrezuți în puterea lor sufletească și visând de vremurile de mărire trecute, se luptă pentru drepturile lor de neam. Aceasta în-deamnă neamul cutezător al Maghiarilor la fapte așa de potrivnice înaintării, străduințelor celorlalte neamuri conlocuitoare. Dar toate își au marginea și oricât de tare ar fi simțământul mării în »ziua luminii« de astăzi, nu se mai pot îngădui asemenea fapte.

„Glasul vremilor de azi strigă pace neamurilor, pace creșterii și străduințelor lor. Și acei, cari se dau de luminați și se socotesc de propovăduitori ai culturii, acei cari umplu lumea cu vorbe de bine și de pace în gura mare pace și ear pace, nu se rușinează să zică una și să facă alta? Și apoi să se mai mire, când se ridică și învâțați străini în potruiva faptelor lor?»

Dacă vreau ei să fie cei dintâi în toate, de ce lasă să-i întreaacă străinii în lucrurile cele mai de căpetenie.

Deși — poate — tot ei au dat pildă și îndemn Nemților întru prigonirea Polonilor, totuși trebuie să așteptăm și păreri mai nouă, cari domnesc azi în țara nemțească, dar au fost retăcute până acum.

Cuvintele acestea le-a dat în sfârșit la lumină prof. Schücking din Marburg în cartea sa, ce e în ajun de a apărea.*)

E o dovadă de judecată dreaptă și înțeleaptă, pe care fiecare om înțelept trebuie să o aibă și care — după cum o spune el însuși — își are sălaş în sufletul multora, însă tac tăcerea peștelui.

L'a îndemnat să-și dea în lume păreri, mișcarea politică cea mare și înversunată din anii din urmă și de bună samă și cartea lui Aurel C. Popovici, căci vorbește și de soartea viitoare a Austro-Ungariei.

În numărul dela 30 Noemvrie a lui »Frankfurter Zeitung« se află luate câteva părți din cartea, nedată încă în public. Iată după părțile reproduce părerea autorului.

La început amintește greva școlariilor din Polonia prusiacă, zicând că mișcarea aceasta stă în legătură strânsă cu spiritul polițienesc, cu care a fost mânărită cărma Prusiei, de frica social democrației. »Și cu toate acestea a sili copiii disidenților să învețe religione creștină, sau a sili copiii Polonilor să învețe religione în nemțește, ori a nu lăsa să-și ardă morții, sau — ca în Posnania — a nu lăsa, să ducă o cunună de mort legată cu culorile poloneze peste ultiță, ca să o pună pe mormânt, este același lucru (parallele Erscheinungen).

Mai apoi se întreabă, că acolo unde nu este, se va putea oare săvârși unitatea națională cu mijloacele și cu puterea statului? »E moral sistemul rusificării, maghiarizării, germanizării, și isbutește?« Spune, că nu poate zice ca alții, că ar fi tot una, de ar avea drept Nemții ori Polonii. Sau, ca acela, care a zis, că e lucru de a doua mână, dacă li se face Polonilor dreptate sau nu.)

»Gândească-se fiecare, că e vorba de mai mult, ca de trei milioane de concetățeni! Nu sunt așa laș, ca să îngădui această despicare în două a politice de stat. Firește, după cât știu, sunt destui în țara asta, din toate păturile și partidele popoului nostru, cari cugetă ca și mine, dar tac! Și n'a zis chiar și Kant odinioară: »Vai de cel ce nu recunoaște politica aceea, care ține cu sfîntenie legile de drept«. Kant nu s'a gândit la dreptul scris, a cărui cuprins poate fi adesea nedreptate materială, ci, cu toată priceperea lui, s'a gândit la ideea vecinică a dreptății morale și la normele ei, cu cari împreună ne-am născut.

Vrem să ne păstrăm dreptul de a

*) Das Nationalitätenproblem. Eine politische Studie über die Polenfrage und die Zukunft.

1) Oesterreich-Ungarn, de Prof. Dr. Walter Schücking. Dresden, v. Zahn und Jaesch.

cântări politica polonă cu cântarul moralității. Această politică de asimilare a popoului celui mare dintr'un stat, o putem re-duce la formula: *cujus regio, ejus natio*.

În adevăr însă se pare lucru ciudat, ministrul de interne von Hammerstein, unul dintre cei mai aprigi reacționari, pe cari i-a avut în anii din urmă Prusia, zise aceste cuvinte lapidare: »Ceram dela Poloni ca să se facă Nemți cu simțământul«. Deci azi, după dreptul ce-l are moștenit fleștecare cetățean al statului, de a putea trăi după convingerea sa, de a înrăuri în adunări și în însoțiri asupra formațiunii politice a statului și de a-și spune cu vorba și în scris părerea sa — astfel trebuie să aibă fiecare și dreptul, să poată întrebuița și cultiva naționalitatea sa, fie el singur sau împreună cu alții. Vorba *cujus regio, ejus natio* este aceeași brutalitate grozavă ca vorbele *cujus regio, ejus religio*.

(Va urma.)

Din ședințele camerei ungare.

Discursul d-lui Iuliu Maniu în 6 Dec.

Revenim asupra acestui discurs, dând în întregime părțile mai însemnate, fiindcă îl privim ca cea mai precisă expunere a atitudinii ce-o are partidul naționalist; o are în abstracto, căci în realitate claritatea acestei atitudini ni se pare mai mult subiectivă, a d-lui Maniu.

I. Maniu: On. Camera! Un membru distins al partidului kossuthist spunea, că atacurile naționaliste numai întăresc poziția guvernelor. Pentru noi asta e indiferent. Noi nu căutăm la ce este de folos guvernului, ci la cele ce pot fi spre binele și folosul țării! Iar țării nici decât nu-i pot fi spre bine păreri greșite și falsificate, ce se răspândesc.

Pactul economic este în strănse relații cu chestia naționalităților. În amândouă aceste chestii trebuie să ne îngrijim ca opinia publică să fie informată corect. Dacă nu s'a putut încheia un pact mai bun, pricina este »bolnava și anormală situație internă a țării, ivită tocmai pe urma tratării nepotrivite și egoiste a chestiei naționalităților.

»Dați-mi voie, să arăt care e icoana psihologică, ce ni se înfățișează dacă privim temeiul, pe care s'a clădit acest proiect de lege? De-o parte aspirațiile la independență și libertate desăvârșită, de altă parte răvna spre domnie; de-o parte prețuirea peste măsură a însușirilor de rasă și străduința de a le conserva, de altă parte ignorarea, bagatelizarea sau desconsiderarea acelorași însușiri de rasă. De-o parte câștigarea tuturor condițiilor ce garantează progresul, de alta scurtarea de ele cu ori ce preț; de-o parte taxarea exagerată a forțelor noastre proprii făcută cu prea mare încredere, de altă parte desconsiderarea celorlalți factori. Iată icoana psihologică ce ni se înfățișează când privim temeiul pe care — în ce privește viața noastră internă de stat — s'a clădit acest proiect, și credeți-mă, icoana a doua a acestei temei, cea care ni se înfățișează dacă o privim din partea materială, — nu e mult mai mângâitoare.

Voiu judeca proiectul după cum îndeplinește condițiile de drept, de situație politică, de corespondere cu situația, de încredere și de responsabilitate. Noi, cari stăm departe de oficina unde se pregătesc proiectele, putem judeca obiectiv prevederea guvernului și voința lui sănătoasă.

Proiectul este în flagrantă contradicție cu legile noastre positive. §. 61 al articolului XII din 1867 pretinde precis, ca înaintea Maj. Sale să »debătut în amănunte și prezentat în amănunte, de Camera«, proiectul cu privire la pact.

»În fața acestui argument, partidul independist e de părerea, că aici nu mai e vorbă de alianță, ci de convenție. Dați-mi voie, domnilor, dar nici această apărare nu poate să reziste critice. Înainte de toate, fiindcă în legea din 1867 — ni-o spune spiritul legii — nu e accentuată cuvânt alianță, ci încheierea unei învoielii economice cu Austria. Cu alte cuvinte, legea procedează logic spunând că fiindcă transacția economică cu Austria se referă la interesele noastre mai vitale, iar guvernele ce se prindând ușor pot să ajungă sub influența streină, în contra convingerilor lor: e de lipsă ca parlamentul să discute pe articole învoiala ce voim s'o încheiem cu Austria.

Concentrate într'un paragraf, asupra proiectelor de lege este făcută imposibilă controla opoziției. Afară de asta, avem a face cu un complex de chestii, pe cari nici nu le poți îngrămădi într'un paragraf! Discuții serioase nu se pot încinge astfel, iar guvernul poate scăpa totdeauna la adăpostul răspunsurilor *cu spirit*. (Aluzie la Wekerle. — N. R.) De minune se potri-

vește vorba: nu putem zări pădurea de arbori!

Oratorul citează apoi mai multe cazuri, cum, »după vorbiri de câte 3—4 ore«, miniștri dau tot numai răspunsuri evazive, »fac spirit«, sau nu răspund de loc. Persiflează fin stereotipul răspuns al primului ministru, că mâinile guvernului nu sunt legate, iar »în ce privește dovezile — va răspunde mai târziu«. Cu astfel de glorii bengalice și șiretenii problematice nu s'ar putea nesocoti chiar în așa mare măsură opera de controlă a opoziției, dacă discuția pe articole nu ar fi făcută imposibilă.

Ca și principiul de drept, parlamentarismul de asemenea e greu jignit prin această procedură. Proiectul va fi înarticulat mai târziu, prin urmare nu va fi nici publicat. Este va să zică o lege incompletă. Au mai fost alte legi, ce nu puteau fi schimbate, — bunăoară garanțele constituționale, al căror text a fost fixat în pact cu Coroana — discuția pe articole însă totuși s'a ținut.

»Dacă însă procedeul acesta corăspunde cerințelor parlamentarismului, vă rog răspundeți-mi: de ce e nevoie ca proiectele să se discute și a doua oră? A înțeles și partidul independist că din punct de vedere al parlamentarismului nu corăspunde corectității, a simțit remușcări... (Zgomot: Nu-ți pose d-tale!)... e datorica mea să mă gândesc la aceasta, fiindcă e vorba de interesele țării. A fost nevoie de obojăla făgăduită de primul ministru, că proiectele se vor discuta și a doua oră. Vă rog însă, oare se pot modifica aceste proiecte la a doua discuție? Știm bine, că nu. A spus-o însuși guvernul că nu se pot modifica și a rugat camera să se mângăie că pot da guvernului sfaturi bune, ce să facă peste 10 ani. Aceasta e negarea fățișă a parlamentarismului. Procedeul acesta... e în flagrantă contradicție cu vechiul principiu constituțional, că lex posterior derogat priori. Prin procedeul acesta noi coborâm parlamentul la nivelul unei corporațiuni consultative, îl desbrăcăm de flința sa suverană, facem din el un simplu »sfat« iar guvernul primește sfatul ce i-se dă — dacă îi place — iar dacă nu-i place, nu-l primește, proiectul însă — va rămâne în vigoare.

Oratorul află că ar fi fost mult mai practic și mai parlamentar, dacă se primea acum un provizoriu, »cu vigoare până la crearea legii definitive« de același cuprins.

(Va urma.)

Ședința Camerei ungare în 7 Dec.

Ședința de Sâmbătă a fost iarăși ziua voinicilor. Prezidase Návay L.

Înaintea ordinei de zi Széll și Apponyi au lămurit o declarație a acestuia cu privire la Körber. La pact începe a vorbi Pribicevici Svetozăr. Numai începe. După câteva intervenții prezidențiale, în scurt timp se ia cuvântul. Sgomotul, cu deosebire pe băncile croate, este enorm și îndelungat. Trei croați sunt chemați la ordine. — Socialistul Mezöffy V. critică pactul timp de aproape două ceasuri. Oratorul următor Dr. St. C. Pop, pune în evidență contradicțiile lui Apponyi, care acum declară de neesențială procederea conform regulamentului, pe când înainte el numea regulamentul »cea mai puternică garanție constituțională«. Arată și scoriturile raportului: el, oratorul, n'agăsit o singură lege de un paragraf, în Anglia!! Wekerle a zis că n'a putut încheia un pact mai bun fiindcă avusese »parteneri« slabi, sub care înțelegea pe croați și naționaliști. Dar cine a apelat măcar odată la acesti parteneri? Oratorul analizează pauperismul ce bântue țara, cere mai multă muncă, osteneală, dacă vrem să dăm piept cu Austria... fiind însă avertizat de prezident, cere voe Camerei să poate face digresiuni.

Se naște un sgomot ca mai rar. Deputații coaliționiști sunt cu toții pe culoare. Prezidentul, trăgânează dinadins punerea la vot, până vin ei înăuntru, almintrea croații ar fi în majoritate. Croații pretind sgomotos să se facă mai repede votarea. Dușan Popovici este dat la comisia de imunitate. Prezidentul ține discursuri lungi, până kossubiștii vin în sală. Astfel majoritatea nu dă voe, să se abată oratorul. Croații strigă indignați.

St. C. Pop. Încearcă să-și continue vorbirea. N'apucă însă a termina întâia propoziție și se pomenește că prezidentul îi suprimă cuvântul. Dr. St. C. Pop, cere cuvânt la regulamentul. Nu i se dă. Prezidentul vede că s'a pripit, însă își are scuza îndată: »eu nu-mi pot revoca hotărârea«. În conținut sgomot ia cuvântul, la regulamentul I. Maniu. Protestează, ca prezidentul să suprimă cuvântul înainte de a aștepta sfârșitul propoziției, deci înainte

de a ști ce vrea să zică oratorul!! Nu s'a abătut St. Pop, ci voia numai ca să spue că se pleacă în fața deciziei. Regulamentul are menirea să apere minoritățile și el nu poate fi aplicat autocratic. — St. C. Pop mai cere odată cuvânt la regulamentul, — fără să i se dea. Prezidentul dă cuvânt lui Zagorac. Sgomotul și strigătele nu au încetat o singură clipă. Pentru că ceruse cuvânt de două ori, întrerupând pe orator, Supilo este dat la comisia de imunitate. Lui Zagorac i se suprimă cuvântul.

Pausă. După pauză pe M. Novoselil ajunge soartea tuturar oratorilor croați: »suprimarea de cuvânt. Pe Zagorac din nou când vorbește în chestie personală.

F. Hoitsy, face propunerea ca să se țină ședință și mâine, Duminecă, Maniu a filă greșită propunerea, fiindcă ea trebuie pusă la ordinea de zi cu o ședință înainte și o află ciudată într'un stat creștin, catolic. Issekutz vorbește pentru; Popovici contra. Se primește propunerea.

Interpelează croații Vinkovici, Surmin, Vinkovici și Magdici.

Desbaterea adresei

în camera română.

Vineri s'a început în camera română discușiunea asupra proiectului de răspuns la discursul tronului. După ce vro doi dintre vorbitorii anunțați au dat preferință deputatului din Iași N. Iorga, președintele Ferichide a dat cuvântul acestuia:

D-l Nicolae Iorga, declară că nu se așteaptă ca prin cuvintele sale, să schimbe păreri preconcepționale ale auditorilor săi, d-sa nereprezentând vre-o alcătuire politică, ci vorbind în numele celor patru milioane de români cari nu i-au parte reală la conducerea acestei țări. Disciplina de partid, vă silește să nu mă ascultați. Dacă aș fi un netrebnic sau bălbăit, vă asigur că mi-ați da mai multă atențiune și nu v'ați purta necuvincios cu mine... (Zgomot. Protestări. Se aud strigăte »la ordine«).

D-l președinte Pherekyde: roagă pe orator să aibă deferență pentru colegii d-sale din cameră. (Aplause.)

D-l Iorga arată care a fost activitatea sa parlamentară de până acum. În sesiunea din lunie, a cerut ca guvernul să aducă reformele, ca să se amnestieze răsculații, cari se aflau închiși și pedepsirea acolora, cari au comis excese cu prilejul potolirii răscovalor. Amnestia s'a dat, reformele, sau o parte din ele au fost aduse în parlament, numai aceia, cari au comis excese n'au fost încă pedepsiți. Cum vedeți, eu exprimam păreri cari au fost și ale guvernului și ale d-voastre. De ce n'am avut aprobarea d-voastră? Pentru că porunca ce vi-se dăduse, era de a nu mă aproba... (Zgomot. Întreruperi.)

D-l Pherekyde roagă pe orator să nu fie agresiv față cu majoritatea.

D-l Iorga spune că nu poate vorbi altfel (Răsete.) Vorbește așa cum îi e gândul.

Trecând la chestiunea reformelor aduse de guvern, oratorul spune că nu se aștepta ca guvernul să aducă oare-cari reforme de amănunt, ci o prefacere generală a legiuirilor țării. Credea că la opera de reforme, se vor chema ca să colaboreze și marea mulțime a acolora pentru cari se fac. De asemenea pentru remedierea răului, e nevoie de un om genial, de un bărbat în vârstă, cu o întinsă cunoștință de oameni și de lucruri, și cu mult patriotizim. Un asemenea om, la 1864, era Mihail Cogălniceanu.

Pe acela de care am avea nevoie astăzi, nu-l văd.

La 1864, nu partidele politice au fost acelea, cari au împroprietărit pe țărani, ci această împroprietărire s'a făcut împotriva partidelor. Meritul cel mare îi revine lui Cuza și lui Cogălniceanu.

Țărani n'au participat la această legiferare. Astăzi, după o jumătate de veac, când țărani ar trebui să ia parte la pregătirea legilor, cari vor reglementa și îndrepta viața lor de aci înainte, ei nu sunt lăsați să pătrundă în camere. Voința lor e anihilată. Și astăzi țărani nu pot fi comparați cu acei dela 1864. Starea lor culturală s'a ridicat, grație mai cu samă învățământului rural organizat de d-l Spiru Haret.

Oratorul se declară nemulțumit de ezitarea guvernului de a aduce numai o parte din reformele făgăduite în Martie.

D-l Iorga vorbind de campaniile cărciumarilor și a proprietarilor contra proiectelor guvernului, întreabă cum se împacă atitudinea de astăzi a partidului conservator, cu atitudinea sa din Martie, care pe vremea aceia se pretindea partidul or-

și tuna și fulgera împotriva țărănilor și instigatorilor.

Oratorul se declară nemulțumit de faptul că guvernul, înfricoșat, după cum pare, de campaniile acestea, a renunțat proiectul de lege pentru monopolul cărmelilor și atenuează multe din dispozițiile salutare din celelalte proiecte a legi.

Ședința se suspendă pe 5 minute. În timpul acesta Iorga discuta într'un grup deputați în mijlocul incintei. În toată discuțiunea, un viu schimb de cuvinte avu de între d-nii Iorga și Const. Penescu. Se auzi vocea d-lui Penescu care striga: *Esti necuviincios!* La care d-l Iorga răspunse, strigând din toate puterile: — *Esti e trei ori necuviincios!*

Publicul din tribuna publică aplaudă gomotos.

D-l Iorga făcu apel la d-nii Nicu Filipescu și Mihail Cantacuzino, rugându-i să provoace în numele său pe d-l Penescu.

În urma manifestațiunii, tribuna publică fu evacuată.

După redeschiderea D. M. Pherikyde rată că din cauza gravei atingeri care a adus demnității Adunării, a fost nevoit să ordone evacuarea tribunei publice.

D-l Iorga, continuându-și cuvântarea și ocupă de reforma administrațiunii și pune că n'aveam administrație. Avem un sistem legislativ rău.

Se apără de învinuirea ce i-s'a adusă ar fi atacat armata. Cine ar putea ataca armata? Un străin, un om care are interesul de a face rău țării. Se poate duce această acuzare unui român. Nu, căci ca român care îmi iubesc țara, două lucruri sunt la cari țin: Școala și armata. N'am atacat armata, dar am cerut și nu vreau înceta de a cere ca să se pedepsească peia, cari au comis orori și crime înspăimântătoare cu ocazia înăbușii revoltelor. În unele locuri s'au comis grozăvii. Un învâțător a scăpat dela moarte din cauză că aceia cari îl osândiseră, au făcut o cauză pentru dejun. În vremea mesei, a venit o telegramă prin care se ordonă înțetarea crimelor...

Oratorul atinge chestiunea despăgubirilor cerute de proprietarii păgubiți și se întreabă dacă nu e drept ca despăgubirile să se acorde și țărănilor, cari au suferit mai mult în urma răscoalelor.

În acest punct de vedere, al împărțirii sătenilor, conservatorii se aseamănă cu liberalii și nu văd partidul sau omul cu vederi largi, democratice, căruia i-ași vota bucuos bugetul pe douăzeci de ani de aci înainte (Răsete.)

Spune că suntem cea mai înapoiată țară din punctul de vedere al sincerității reprezentațiunii naționale. Țăranul nostru nu ia parte activă la viața politică. Administrația, pe deoparte, care e foarte rea, și sistemul electoral în vigoare, vor împiedica cele mai bune intențiuni ale guvernului.

Oratorul mai spune, că are pentru bărbații de stat ca d-nii Sturdza și Carp, cel mai mare respect care se cuvine unor oameni îmbătrâniți în viața publică. Aduce elogii d-lui Sturdza, relevând viața de muncă și de patriotizm a primului ministru. (Aplauze.)

Dacă stăm rău astăzi, dacă nu simțim ca popor, nevoia de expansiune, cauza trebuie căutată în viciozitatea sistemului politic care dăinuiește în țară, sistemul succesiunii a două partide cari își împart puterea la intervale mai mult sau mai puțin regulate. Luptele acestea dintre partide duc țara de răpă. Vedeti ce se întâmplă în Portugalia, unde există de asemenea două partide »rotative«, cari prin felul lor de a conduce țara, au provocat absolutizmul și dictatura și, cine știe, stăpânirea Englezilor.

»Deci, ori partidele își aleg oamenii, își formează principii, — ori țara aceasta nu va mai fi.

Comparând cele două partide de guvernământ, d. Iorga spune, că între liberali și conservatori, preferă pe liberali, cari aduc ceva din marile reforme ce trebuie săvârșite, față cu conservatorii cari plănuiesc împământenirea evreilor, o bancă agrară cu capital anglo-judaic și reinvierea dregătorilor de pe vremea lui Kiseleff.

Cere favoarea de a i se răspunde printr'un om cu cultura sa (a lui Iorga) și curățenia sa de suflet.

D. Sturdza, ministru-șef, îi răspunde. Zice că cuvântarea d-lui Iorga i-a făcut două impresii: Aristotele a spus de un discipul al său, că în capul lui este o moară de vânt, pentru că multe umblau în capul lui. (Ilaritate). Se miră că d. Iorga profesor de istorie, pentru că în asemenea caz ar fi trebuit să vorbească cu simțăminte și chibzuială.

Ce ar zice un străin care ar fi de față, și care ar înțelege din spusele d-sale că noi toți suntem niște ticăloși.

D-lor, înaintea de 100 ani, Statul nostru era stăpânit de domni trimiși din Constantinopol spre a lucra pentru ei, nu pentru țară. Au urmat apoi Domnii, cari lucrau să pregătească țara pentru robie străină, până ce ne-am ridicat prin vitejia armelor, și am ajuns ca acest neam până atunci înjosit, să fie chemat de Marile Puteri să și spună dorințele. Acele dorințe au fost încorporate într'un tratat recunoscut de Puteri. Ce importantă aveam noi polițește înainte de 1866 și ce ingenuitate avem astăzi?

Cu aceste fapte istorice trebuie să vină profesorul, ca să ne dea povețe, nu să amestece toate istoriile de peste mări și țări, să turbure spiritele și să întunece simțămintele noastre prin vorbirea sa pasionată. Am luat cuvântul ca să arăt adevărul așa cum este și să protestez contra celor ni s'au spus. Luptele între partide sunt fatale și se găsesc pretutindeni, până ce se află calea cea adevărată.

D. Iorga a scris în nemțește »Istoria Românilor« în acelaș sens cum a vorbit. D-sa și azi nu recunoaște o ridicare a neamului nostru dela 1848 încoace, deși dintr'o țară neexistentă ne-am căpătat independența prin noi înșine și am ajutat și un alt mare popor în războiu. În acea carte și războiul este ponegrit. Nu ași fi dorit nici ca un străin să scrie pentru țară o asemenea istorie.

Să fiți cu ochii la nevoile adevărate nu la orgoliul personal și gesticulând ca o moară de vânt. Am ținut să rectific cele ce-ați spus. (Aplauze.)

Cronica din afară.

Reformele din Macedonia. — Din Constantinopol se anunță că în conferința ambasadorilor, ținută la ambasada rusă, în chestia reformei justiției din Macedonia, s'a căzut de acord asupra tuturor chestiunilor principale. Au mai rămas câteva puncte secundare asupra cărora urmează a se stabili o înțelegere. Când toate diferențele vor fi aplanate, proiectul alcătuit va fi supus aprobării guvernului respective și apoi ambasadorii printr'o notă colectivă îl vor aduce la cunoștința Porței. Se vorbește mult în cercurile diplomatice că în zilele din urmă legătuina romană a făcut mai multe demersuri împotriva bandelor bulgare, cari prigonesc pe cuțovlachii din Macedonia. Este știut că bulgarii și cuțovlachii trăiesc bine laolaltă, după cum și legăturile dintre București și Sofia sunt foarte bune.

Votul universal în Serbia. — Din Belgrad se anunță că deputatul socialist Lalekevici a depus în Scupcină o cerere de a introduce votul universal în Serbia. Cererea este semnată de 12,000 de cetățeni.

Grevă în Rusia. — Grevă care s'a început din cauza procesului deschis contra foștilor deputați din Dumă, ia mari proporții în provincie. În orașele Tula, Kursk, Orel, Boronea lucrătorii tuturor fabricelor sunt în grevă. Au avut loc și ciocniri cu soldați.

Răscoala din Maroc. — O telegramă a generalului Philebert confirmă că triburile din împrejurimile Marskeului s'au răscoalat contra lui Mulay Hafid, care este silit să renunțe la operațiunile proiectate.

STIRILE ZILEI.

— 26 Noembrie v.

Legea naționalităților în practică. Un conflict s'a ivit în consiliul comunal al orașului Zombor, care caracterizează încă odată felul cum se respectă legea naționalităților. Consilierul sârb Gheorghe Nicolici a făcut o propunere în limba sârbească și fișpanul Fernbach Károly și alți consilieri cercară să-l facă pe Nicolici să se retragă propunerea și să o facă în ungurește. Nicolici răspunse că legea îi dă dreptul de a vorbi sârbește. Atunci fișpanul respinse propunerea și ridică ședința în strigătele sârbilor indignați.

Un despărțământ care lucră. Despărțământul Brad al »Asociațiunii« vrea să arate, că chemarea »Asociațiunii« nu e numai a propovădui cultura dela înălțime academică, ci trebuie să se coboare la popor, pentru al instrui practic. A deschis deci un curs, care va ținea până în Duminica 5-a din postul Paștilor, în care în decurs de o oră se împărțesc cele mai folositoare cunoștințe, anume: 15 minute se instruiază în scris și cetit după meto-

dul Gabel analfabeții din loc, iar alte 15 minute se ține o prelegere practică liberă, menită a-i da țăranului cunoștințe mai indispensabile. Cursul s'a deschis în 24 Nov. ținut dela 9—10 ore a.m. La muncă s'au angajat toți profesorii, învâțătorii și ceilalți inteligenți din loc. Ascultătorii sunt mulți!

Protopreshiter ev. săsesc al orașului Brașov, a fost ales eri cu majoritate de voturi vicarul superintendențial dl Franz Herfurth. Contra candidat a fost predicatorul orășănesc dl dr. Eugen Lassel.

Epidemii în Lugoj. Citim în »Drapelul«: Pe lângă difteria (anghina), care bătute de vreo câteva săptămâni în orasul nostru, s'au ivit în timpul mai nou scarlatina, tifosul și pojarul (cozace rușeolă) în mod epidemic, așa că comisia sanitară în ședința sa de Vineri a decis ca învățământul în asilele de copii și școlile populare să rămână sistat până după anul nou. Cetățenii sunt somați a urma cu cea mai mare rigoare dispozițiile luate pentru a reduce după putință vatra acestor morburii ivite în mod epidemic.

Pensionarea vicespanului comit. Brașov. În adunarea generală extra ordinară a congregațiunii comitatului Brașov ținută Sâmbătă, a fost la ordinea zilei chestiunea pensionării, la cerere proprie, a vicespanului Dr. Fr. Jeckel. Cererea de pensionare s'a încuviințat votându-se dlui Dr. Jeckel o pensie anuală de 5600 cor.

Nou proces. Dl George Stoica, redactorul »Lupte« a fost chemat Vinerea trecută la judele de instrucție din Budapesta și i s'a cerut seamă pentru articolul »Scriitoare deschisă către grănicerii severineni« al cărei autor s'a mărturisit dânsul. În articol este lovit după cum i se cuvine C. Burdea — deci, nu mai învâțătoare...

»Roata se învâțe«, zice »Lupta«, fără să mai spună de a căta oară se învâțe. Azi mâne și ea uită numărul.

Dela comunitatea de avere din Caransebeș. De curând s'a ținut adunarea generală a comunității de avere din Caransebeș. Punctul principal a fost stabilirea bugetului pe anul viitor. S'au prelininat: cheltueli 394.590 cor., venite 571.425 cor. Pentru acoperirea șeselor internatului, în care se susțin gratuit cu toate cele necesare 106 elevi grănicerii ai gimnaziului din Caransebeș, s'au votat 37.400 coroane. S'a încuviințat darea în exploatare a unei păduri în valoare de 451.602 coroane.

Dela reuniunea de cântări. Din cauza absenței dirigintului reuniunii de cântări se aduce la cunoștința dănelor membre, că mâne Marți, nu se va ținea repetiția anunțată. Viitoarea repetiție se va ținea Marția viitoare.

Societatea de lectură »Petru Maior« din Budapesta, invită la ședința festivă ce o va aranja în 14 Dec. st. n. în sala cea mare dela Ferenczvárosi Polgári Kör (Bakács-tér 14). Prețul de intrare: pentru o familie 5 cor. Venitul e destinat pentru Societatea »Petru Maior«. Inceputul la 8 oare seara. Suprasolviri marinimoase se primesc cu mulțumită și se vor achita prin ziare.

Institutul pedagogic din Caransebeș. Dl dr. Iosif Siegescu a fost trimis de ministrul instrucțiunii, să facă inspectie la institutul pedagogic din Caransebeș. Dl Dr. Siegescu a și fost mai multe zile în Caransebeș și a împlinit ordinul ministrului. Se zice că ministrul a trimis comisar la Caransebeș, în urma faptului că inspectorul școlar din Lugoj a descris rău institutul pedagogic din Caransebeș.

Logodna principelui Ferdinand al Bulgariei. Principele Ferdinand al Bulgariei s'a logodit în castelul Serrahn, lângă Krakow, cu principesa Eleonora Reuss de Koestritz, sora răposatului principe Adalbert de Saxa Altenburg, a cărui văduvă are castelul Serran ca reședință. Președintele consiliului de miniștri bulgar, a informat Sobrania despre logodirea principelui. Deputații au însărcinat pe președintele Sobraniei să remită felicitări principelui.

Tragere la țintă. Un batalion al regimentului de honvezi din loc, va face exerciții de tragere la țintă în 11 l. c. în care zi umblarea prin Poiană este sever interzisă.

Bontoul în parlament. »Népszava« face o mică colecție de »cuvinte alese« ce rezună zi de zi în parlament, la adresa croaților, și întreabă la sfârșit pe stăpânitorii »splendidei crășme de pe malul Du-

nării«, ironic: »Ei domnilor, în chipul acesta vă scandalizați de tonul josnic al presei socialiste?«

Groznică nenorocire într'o mină. Din Fairmont (Virginia), se anunță, că în minele societății Ouest Mines Coal Campany Fairmont mai multe sute de mineri au fost acoperiți prin surparea minei, provenită din cauza unei violente explozii de pulbere. Se socotece victimele ca la 500.

ULTIME STIRI.

Budapesta, 9 Decemvrie. În ședința de ieri a Camerei, comisia de imunitate a făcut propunerea, ca Dușan Popovici să fie eliminat dela ședințe pe 15 zile, iar Supilo să ceară iertare. La azul acestei propuneri s'a iscat un șgomot infernal, care a ținut vre-o 15 minute și al cărui sfârșit nu se poate prevedea. Voind să ia cuvântul la regulament, toți Croații au fost avertisați.

Stockholm, 9 Decemvrie. Regele Oscar al Suediei a încetat din viață eri dimineață la orele 9 și un sfert, în vârstă de 78 de ani.

Berlin, 9 Decemvrie. Corespondența liberală anunță că proiectul anti-polonez a fost retras din Cameră.

Bibliografie.

Legătura între filozofie și științele experimentale. I. Înțelesul filozofiei. II. Problema puterii de viață ca hotar între filozofie și știință, de M. Strajan. București, Tipografia »Independance Roumaine« Prețul 50 bani.

Această broșură a distinsului profesor tratează cu temeiul o chestiune mult discutată azi, la care nu s'a răspuns încă la noi. Cei cari o discută la noi țin de curentele extreme: unii meagă, alții afirmă mai mult decât realul.

Mihai Eminescu. »Poezii«, o'notiță biografică de Ioan Săndulescu. Ediția II, completată și adăugită. Prețul 2 lei. Porto 10 bani.

Octavian Goga. »Poezii«, premiate de Academie. În Biblioteca pentru toți sub numărul 286—287. Prețul 60 bani. Porto 5 bani.

Haralamb Lecca. »Femea Indărătnică«, comedie în 5 acte, tradusă după Shakespeare. (În Biblioteca pentru toți. No. 284. Prețul 30 bani. Porto 5 bani.)

Ecaterina Colonel Steri d. »Buna Mănăgeră«. Carte de bucate practică, care conține rețete dela cele mai fine mâncări, prăjituri, gelatine, omele, censeve, dulțuri, după bucoștăria fină din România. Prețul cărței e de 5 coroane, plus 30 bani porto.

Vasile C. Osvadă. »Bănoile populare din România«. Cu un adaus informativ. Prețul 1 coroașă.

St. O. Iosif. »Zorile« Dramă istorică în două acte și în versuri. Prețul 1 cor. (10 b. porto.)

»P. Ispirescu« Povestirile nchiazului sfâtos. 1 cor. 50. (10 b. Porto.)

Vasile Aleaxandri. Ediția II din opere complete. Teatru I.

De cuprinsul următor: »Soldan Viteazul«, »Mama Anghelușă«, »Herșcu Boccegiul«, »Clevetici«, »Sandu Napoală«, »Surugiul«, »Ion Păpușariul«, »Cucoana Chirița«, »Barbu Lăntaru«, »Paraponisitul«, »Kora Nastasia«, »Haimana«, »Gură-Cască«, »Stan Covrigariul«, »Vivandiera«, »Păcală și Tândală«, »Scara măței«, »Craiu nou«, »Hartă Răzășul«, »Ramășagul«, »Peatra din casă«, »Nunta țărănească«, »Chirița la Iași«, »Chirița în Provincie«.

Prețul 1 cor. 50 b. (20 bani porto)

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Branisce.

Losurile loteriei de stat c. r. a XXXVIII pentru scopuri de binefacere civile și militare se vor trage în 19 Decemvrie, 1907. Această loterie este bogat dotată și oferă participanților șanse favorabile. Suma totală a câștigurilor se urcă la 512.980 cor. Losuri cu câștig sunt 18.389, dintre cari unul cu câștig principal de 200.000 cor., 40.000 cor., 20.000 cor., care se plătesc cu bani gata. Losuri a 4 cor., se capătă la trafici de tutun, zarafii, oficii poștale, oficii de dare, etc.

Nr. 376/907.

Publicațiune.

În sensul §-lui 203 din ordinul înaltului ministeriu de interne Nr. 128000/902 sunt provocați toți tutorii și curatorii — afară de tata și mama — cari nu sunt obligați de a subțerne socoteala anuală, ca cel mult până în 15 Ianuarie 1908 să ridice biletele de anunțare și conspect anual despre obiectele mișcătoare dela scaunul orfanal orășenesc și să le umple referitor la relațiunile personale ale minorenilor și curanților dând răspuns la toate întrebările și până în 21 Martie 1908 să le predea tutorului comunal orășenesc.

Pentru persoanele, cari sunt puse sub curatelă — din cauza de absență nu trebuie umplute biletele.

Acei tutorii sau curatorii, cari în gradul neînsemnat de cultură nu sunt în stare să umple aceste bilete și conspect în mod corăspunzător, trebuie să facă auunțarea verbal până la termenul de mai sus la tutorul comunal orășenesc.

Brassó, în 5 Decembrie 1907.

3109,1—1. Tutorul comunal orășenesc.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii „ARIEȘANA” din Turda (comit. Turda-Arieș) publică concurs pentru ocuparea postului de cassar pe lângă un salariu anual de 1680 cor.

Sunt preferiți cei ce au calificațiune de școale comerciale și afară de limba maternă mai posed cea maghiară și germână în scris și vorbit.

Cassarul va fi angajat deocamdată numai provisor pe 1 an începând cu 1 Ianuarie 1908, după care timp direcțiunea va decide asupra definișării lui.

La cas, că va fi denumit de funcționar definitiv și se asigură dreptul și la tantiema statutură.

Totodată și se pune în vedere de a fi ales ulterior de contabil.

Cel ales are să depună o cautiune egală cu salariul

Reflecțanții sunt rugați aș înainta suplicile instruate cu documentele necesare cel mult până la 25 Decembrie st. n. o. c.

Turda, 4 Decembrie 1907.

(3102,2—3.)

Direcțiunea.

»Romana«

este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și explicarea dansului nostru de salon.

„Romana” dans de colónă în 5 figuri. Descrișă și explicată împreună cu musica ei, după compunerea ei originală. Cu-o introducere („în loc de prefață”) de Tunarul din Dumbrău, Popa. — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.

Broșura este în cuart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adăul unei côle 1e note (musica „Romanei” cu explicări) și costă numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana” se pôte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Damele și Domnii palizi

obțin prin întrebuițarea

rouei de trandafiri a lui Grollich

o rumeneală delicată a obrazilor. Din aceasta se toarnă câte-va picături pe-un mic burete și își frecă cu el obrazul. După o unică întrebuițare se ivește un ton delicat trandafiriu deschis. În-

trebuițându-se de mai multe-ori culoarea devine mai închisă și are un efect admirabil cu deosebire seara. Ori cine poate să-și dea așa dar o rumeneală mai închisă sau mai deschisă fără cea mai mică teamă, că roua de trandafiri a lui Grollich ar ataca pielea, de-oare-ce ea este absolut inofensivă. Roua de trandafiri a lui Grollich este durabilă, se poate înlătură prin spălat și este economică la întrebuițare. La cumpărare să se aibă în vedere firma mea, căci există deja imitații fără valoare. Prețul unei sticle originale 90 er. (Porto deosebit) Locul de expediere, unde sunt a se adresă toate comanda:

Laboratorul chemic-cosmetic „La Ingerul alb” a lui

Ioan Grollich în Brunn.

În BRAȘOV se capătă la: Victor Klein, farmacia la „Coroana de aur”; Teutsch & Tarter Drogist la „Soare”, Strada Vămei 9; Lang & Theil Drogist; Ferd. Jekellus, farmacia la „Speranța”.

A v i z !

Cine este **cumpărător sau vânzător** de realități, sau prăvălie de ori și ce bransă, Hotel, Vilă, moșie, cărămidărie, Sanatorium etc. în provincie, sau caută bani pe hypotece, sau tovarășe la vre-o afacere, să se adreseze cu încredere la firma renumită

„Erste Realitäten-Verwaltung”

WIEN VIII. Albertgasse 30.

Intreprindere de clasa primă reel și culant.

Reprezentanți în toate provinciile Austro-Ungare, și în statele vecine. Representant general în Viena. Cine dorește a lua informații sau a se lua în vedere hypotecile să se adreseze la firma de sus.

(3103,1—1.)

Cei mai nou ?

Neintrecut, cu toată concurența cea mare sunt în stare a oferi On. public ceva **NOU și ieftin**. Fiecărui să i-se dea ocazie a cumpăra pentru

Cadouri de Crăciun și Anul nou

cu prețuri ieftine obiecte de preț spre exemplu:

GIUVAERICALÉ

obiecte de aur și argint, feșnice, zaharițe, monopol lanțuri, joujou și alte multe. Cine va cumpăra monopol obiecte, dau garanție 10 ani. Se primesc lucrări nouă și reparaturi într-o lucrătoare aranjată modern.

Comande din afară se execută prompt și solid.

Cu toată stima

L. Helmbolds Erben,

Nachfolger,

Strada Mihael-Weiss 24.

STABILIMENTUL DE ACID CARBONIC

a lui **MUSCHONG** din Baia Buziaș

— modern instalat — afară de Kartel livrează prompt ori ce cantitate de

ACID CARBONIC

natural, chemic foarte curat, fluid

din izvoarele cu acid carbonic din Băile dela Buziaș renumite în toată lumea pentru fabricarea de apă gazoasă, cârciumarilor, și alte scopuri industriale.

Cel mai spornic acid carbonic natural!

Estras din Analiza institutului Capitalei Budapest pentru probarea chemicaliilor și alimentelor Nr. 465 din anul 1907. „Miresul și gustul: Normal: conținutul de acid carbonic”: 99.57% Acidul carbonic analizat corăspunde perfect cerințelor igienice, și pe temeul abondenței de acid carbonic a se clasifica ca „foarte bun”.

Informații se dau cu plăcere din partea

Muschong's Kohlensäure-Werke und Mineralwasser-Versand in Buziașfurdő.

Adresa telegramelor: MUSCHONG BUZIASFURDO. — Inter. Telef 18.

Plecarea și sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.

Valabil din 1 Oct. st. n. 1907 și până în 1 Maiu st. n. 1908.

Plecarea trenurilor din Brașov.

Dela Brașov la Budapesta:

- I. Trenul mixt la ora 5-31 min. dim.
- II. Tr. accel. (peste Clușiu) la ó. 2-45 m. p. m.
- III. Trenul de pers. la ora 8-06 min. sára.
- IV. Tr. accel. p. Arad la órele 10-26 m. sára.

Dela Brașov la București:

- I. Trenul de persoane la ora 3-20 m. dim.
- II. Tren accel. la órele 4-59 m. dim. (Cl. I.)
- III. Trenul mixt la órele 11-35 m. a. m.
- IV. Trenul accel. la ora 2-19 min. p. m. (ce vine pe la Clușiu).
- V. Tren mixt la órele 6-50 sára.*

Dela Brașov la Kezdi-Oșorheiu-Bereczk și Ciuc-Ghimes:

- I. Trenul de pers. la ora 5.15 min. dim.*
- II. Trenul mixt la ora 8-41 min. a. m.*
- III. Trenul de per. la ora 3-05 m. p. m. (are legătură cu Ciuc-Szereda).
- IV. Tren de pers. la órele 7-00 m. sára.*

(* au legătură numai la Szepszi-Szt.-György).

Dela Brașov la Zărnesci (gara Bartolomeiu)

- I. Trenul mixt la ora 9-02 min a. m.
- II. Trenul mixt la ora 3-14 min. p. m.
- III. Tren mixt la ora 9-47 sára.

Sosirea trenurilor în Brașov:

Dela Budapesta la Brașov:

- I. Tren acc. p. Arad la órele 4-52 m. dim.
- II. Trenul de persoane la ora 7-51 dim.
- III. Tr. accel. peste Clușiu la ó. 2-09 m. p. m.
- IV. Trenul mixt la ora 9-28 min. sára.

Dela București la Brașov:

- I. Tren. de pers. la ora 7-28 min. dim.
- II. Trenul accel. la ora 2.18 min. p. m. (Are legătură cu Sibiu și Cluj).
- III. Trenul pers., la ora 4-55 m. p. m.
- IV. Trenul mixt. la ora 9-18 min. sára.
- V. Tr. accel. la órele 10-14 m. sára. (Cl. I.)

Dela Bereczk-Kezdi-Oșorheiu și Ciuc-Ghimes la Brașov:

- I. Trenul de persoane la ora 8.16 m. dim.*
- (are legătură cu Ciuc-Szereda).
- II. Trenul de pers. la ora 1-59 m. p. m.*
- III. Trenul mixt, la ora 6-33 m. sára.*
- IV. Tren mixt, la órele 10-08 m. sára.

(* au legătură cu Ciuc-Gyimes).

Dela Zărnesci la Brașov (gar. Bartolomeiu.)

- I. Trenul mixt la ora 7-12 min. dim.
- II. Trenul mixt la ora 1-17 min. p. m.
- III. Tren mixt la ora 7-34 sára.

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3.

vis-à-vis de Băcânia Stéua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de mörte, aședământul său de înmormântare bogat asortat în cari tóte obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea propriă a tuturor **sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.**

Depou de **cununi** pentru monumente și **plântici** cu prețurile cele mai moderate.

Reprezentanță de monumente de marmură, care **funebre proprii cu 2 și cu 4 cai**, precum și un **car funebru** vênét, pentru **copii**, precum și cioclii.

Comande întregi se execută **prompt și ieftin**, i au asupra-mi și **transporturi de mörți în străinătate.**

La casuri de mörte a se adresa la

E. Tutsek.

32—*